

Радован М.
МАРИНКОВИЋ

ПАРОХИЈАНИ ЦРКВЕ У ГОРАЧИЋИМА ПОГИНУЛИ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

UDK: 94(497.11)

АПСТРАКТ: *Историчари и други истраживачи, који проучавају догађаје из Другог светског рата (1941-1945) у Србији, у новије време све више користе протоколе умрлих у које су свештеници уносили податке о погибијама својих парохијана, свеједно којој су оружаној формацији припадали или су страдали као цивили. Овај рад, снагом аутентичних извора, показује – на примеру цркве у Горачићима (Драгачево, западна Србија) – да се према њим подацима треба критички односити због тога што су, периферно, свештеници заборављали да у протоколе умрлих унесу податке о не малом броју погинулих.*

КЉУЧНЕ РЕЧИ: *Горачићи, Губеревици, црква, парохија, свештеник, рат, војник, четињик, партизани, погибија, протокол умрлих, гробље, заборав*

Тек у новије време сви који проучавају догађаје из Другог светског рата, од 1941. до 1945. године, наглашеније но њихови претходници, користе и протоколе умрлих. Верују да су подаци из њих веродостојни, пошто, врпећи опела, свештеници нису имали разлоге да у те књиге уносе податке који нису истинити. Углавном нису правили разлике међу покојницима, свеједно којим су оружаним формацијама или политичким покретима припадали, или су цивили.

У протоколе умрлих свештенослужитељи су уносили припаднике Југословенске војске, Југословенске војске у отаџбини (четници Драгољуба Драже Михаиловића), четника Косте Пећанца, партизанских јединица, љотићевских одреда и Недићеве државне страже. Наравно, и цивиле. У одговарајуће рубрике уписивали су: име и презиме погибалца, године старости, узрок смрти и у које је гробље сахрањен.

Најчешће су у рубрику „узрок смрти“ уписивали само „погинуо“, посебно за оне који су страдали од немачке оружане силе, пошто је, од 1942. године, постојала наредба, и то изричита, да се никако не сме уписати у протокол да је неко страдао од припадника окупаторских јединица. И неки други подаци нису потпуни, па је време да се расветле појединости о страдању тих људи.

Уз све друго, ни сви погибалци нису уписани у протоколе умрлих. Чак и неки за које се сигурно зна да су оплојани и да су их сродници сахранили. Ово се може протумачити чињеницом да су у ове књиге свештеници уносили податке углавном по обављеном опелу, после сахране, па је немар учинио своје. Истина, таквих је случајева мање, али их има, свеједно коме су политичком покрету или оружаној формацији покојници припадали. Да су накнадно уписивани, потврђује истина да није поштована хронологија погибија.

Ово се уочава и из протокола умрлих цркве Свете Богородице у драгачевским Горачићима, у којој су, од 1941. до 1945. године, службовали свеште-

пици: Миодраг – Драган Шолајић, Бранко Цисарж, Јовиша Танасковић, а повремено су стизали у помоћ и јереји цркве у Гучи.

Примери из Горачића, на које указујемо, истраживаче упозоравају на опрез – много је више погибалаца у свим парохијама, него што их је уписано у протоколе умрлих.

Погибалци и узроци смрти

- 29. новембар 1941: Миладин Чворовић из Горачића – „убили га Немци“.¹⁾
- 28. новембар 1941: Давид Давидовић из Горачића – „погинуо у Гучи“.²⁾
- 8. децембар 1941: Крстомир Ружичић из Горачића – „погинуо на планини Јслици, убио га један комуниста“.³⁾
- 14. октобар 1941: Радисла Басарић из Губерсваца – „погинуо у борби на Краљеву“.⁴⁾
- 27. јануар 1942: Јеремија Јечменић из Губерсваца – „као комуниста убијен по налогу војводе Мојсиловића“.⁵⁾
- 4. децембар 1942: Миломир Кнежевић из Горачића – „умро као ратни заробљеник у Немачкој“.⁶⁾
- 14. октобар 1941: Петар Продановић из Лука (Драгачево), живео у Горачићима – „погинуо од ватр[еног] оружја“.⁷⁾
- 14. октобар 1941: Дупан Плазинић, учитељ из Губерсваца – „погинуо у борби против Немаца“.⁸⁾
- 24. август 1942: Андрија Главоњић из Горачића – „погинуо од пушке“.⁹⁾
- 31. децембар 1942: Божидар Ђуровић из Горачића – „стрељан од четника“.¹⁰⁾
- 18. јун 1943: Јулијана Радосавчевић из Горачића – „убијена од непознатих људи“.¹¹⁾
- 28. јул 1943: Лена Ракићевић из Губерсваца – „убијена од непознатих лица“.¹²⁾
- 28. јул 1943: Миланка Ракићевић из Губерсваца – „убијена од непознатих лица“.¹³⁾
- 28. јул 1943: Душанка Албић из Губерсваца – „убијена од непознатих лица“.¹⁴⁾
- 19. август 1943: Никола Ника Јеринић из Горачића – „убијен од непознатих људи“.¹⁵⁾
- 19. август 1943: Станојка Поповић из Горачића – „убијена по кривизи од бугарских војника“.¹⁶⁾
- 27. август 1943: Добросав Петковић из Горачића – „убијен од окупаторских власти“.¹⁷⁾
- 27. август 1943: Миодраг Парезановић из Горачића – „убијен од окупаторских власти“.¹⁸⁾
- 31. октобар 1943: Михаило Пантовић из Горачића – „убијен од немачких окупаторских власти у бекству“.¹⁹⁾
- 27. октобар 1943: Будимир Ћендић из Губерсваца – „погинуо у борби од партизана“.²⁰⁾

- Новембар 1943: Душан Јечменић из Губереваца – „погинуо у борби против Немаца.“⁽²¹⁾
- 23. октобар 1943: Серафим Ђоковић из Горачића – „убијен од четника.“⁽²²⁾
- 7. фебруар 1944: Томо Ђоковић – Чворовић из Горачића – „умро од последица ране задобијене у борби са партизанима.“⁽²³⁾
- 6. април 1944: Војимир Станишић из Губереваца – „погинуо у борби против партизана.“⁽²⁴⁾
- 26. март 1944: Драгић Суруџић из Горачића – „погинуо у борби са комунистима.“⁽²⁵⁾
- 26. март 1944: Срђко Цогољевић из Губереваца – „погинуо у борби са комунистима.“⁽²⁶⁾
- 29. август 1944: Љубиша Јечменић из Губереваца – „погинуо у борби против партизана.“⁽²⁷⁾
- 29. август 1944: Радосав Ракићевић из Губереваца – „погинуо у борби против партизана.“⁽²⁸⁾
- 10. октобар 1944: Драгутин Плазинић из Губереваца – „погинуо у борби против партизана.“⁽²⁹⁾
- 24. фебруар 1945: Сретен Ђендић из Губереваца – умро „од пушчане ране у стомаку.“⁽³⁰⁾
- 5. фебруар 1945: Жарко Стојановић из Горачића – „стрелан од војника Југ[ословенске] армије.“⁽³¹⁾
- 19. фебруар 1945: Ђурђе Петковић из Горачића – „стрелан од војника Југ[ословенске] армије у Гучи.“⁽³²⁾
- 4. април 1945: Драгољуб В. Ђендић из Губереваца – „стрелан од војника Југ[ословенске] армије.“⁽³³⁾
- 30. јул 1945: Милинко Поповић из Горачића – „погинуо као војник Југосл[овенске] армије у Такову.“⁽³⁴⁾
- 4. септембар 1945: Душан Вујичић из Губереваца – „погинуо као војник Југосл[овенске] армије.“⁽³⁵⁾
- 4. септембар 1945: Јоксим Јањић из Горачића – „погинуо као четник.“⁽³⁶⁾
- 19. март 1945: Милован Радојичић из Горачића – „погинуо као војник Југ[ословенске] армије.“⁽³⁷⁾
- 29. април 1945: Живојин Поповић из Горачића – „погинуо као војник Југ[ословенске] армије.“⁽³⁸⁾
- 2. мај 1945: Радојко Вукајловић из Губереваца – „погинуо као војник Југ[ословенске] армије.“⁽³⁹⁾
- 3. јануар 1945: Драгољуб Суруџић из Горачића – „погинуо као војник Југ[ословенске] армије од незнатих људи“ у Губеревцима (Драгачево)⁽⁴⁰⁾

Разјашњења¹

Све ове погибије покушаћемо да разјаснимо:

1. Био је борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“; немачка јединица убила га при уласку у Гучу („Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, Центар за културу, Чачак, 1977).

2. Био је борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“; погинуо у Гучи када је немачка авијација бомбардовала ову варошицу. Сахрањен је на Јоровића гробљу у Горачићима, где му је брат Љубинко исклесаво споменик са оваквим епитафом: „Давидовић Давид син покој. Драгомира и Станојке из Горачића погине у народној борби 21 XI 1941 г. у своји 16 година у Гучи. Вође је сарањен“. Датум у епитафу је очигледно погрешан.

3. Када је крајем новембра 1941. године пропао партизански покрет, појединци из њихових јединица пребацивали су се преко планине Јелице и Драгачева у Стари Влах. Те мање групе сукобљавале су се са четницима. Ружичић се задесио, секући дрва, у близини једне такве чарке. Неко је опалио из пиштоља и овај сељак је погинуо. После рата тим људима – припадницима четника је суђено и један је осуђен на смрт, а казна је извршена. И тај погубалац није уписан у протокол умрлих.

4. Погинуо као припадник Југословенске војске у отаџбини при опсади Краљева.

5. Био је члан руководства КПЈ у Драгачеву, ухватили га четници и убили.

6. Кнежевић није једини од Горачанаца и Губеревчана који су као ратни заробљеници страдали у Немачкој. Пошто нису опојани, у протокол умрлих у Горачићима нису унети: Велимир Вукашиновић и Душан Зимоњић из Горачића.

7. Продановић се призетио у Горачиће. Погинуо је као припадник Југословенске војске у отаџбини при опсади Краљева. Сахрањен је на Сјеничића гробљу у Горачићима.

8. Био је борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда; погинуо је при опсади Краљева. Сахрањен је на Плазичића гробљу у Губеревцима.

9. Био је један од руководиоца КПЈ у Драгачеву. Скривао се у Грабу. Када су га жандарми опколили, бранио се, последњу бомбу ставио је под себе и погинуо. Споменик му се налази на Зимоњића гробљу, где је сахрањен. У споменик је уклесано: „Андрија Главоњић из Горачића рођен 1921 године као првоборац за ослобођење наше земље од фашистичке окупације и класног непријатеља погинуо од стране издајника наших народа 1942 год. Његов живот био је испуњен патриотизмом и напредним идејама због чега је и живот дао борећи се за велике идеале радног човечанства...“

1 Судбине погинулих разјашњене су, не само коришћењем расположивих докумената и књига, већ и у њиховим породицама.

10. Био је 1941. године борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“. Мобилисан је у четничку јединицу и стрељан, под нерасветљеним околностима, у Ресушњаку (Горњи Дубац). Тело му је пренето и сахрањено на гробљу у засоку Драгачица. Он је ванбрачни син Милице Ђуровић. Уписан је у споменик који је она подигла свом мужу: „Велимир Ђуровић из Горачића пож. 27 год. војник 1. чете 3. батаљона 10-ог пука учествовао у рату од 1912, 1913, 1914 а погибе 1915 год. на аустринском фронту. Божићар син Милице Ђуровић борац партизанског одреда учествовао у борби против окупатора 1941 год. Поживи 22 год. а погибе у селу Дебели Јасен 20 – XII 1943 год. јер није хтео бра[т]ско убилачки рат. Овде је сарањен. Бог да му душу прости“.

11. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ (стр. 12) пише: „Заклани је четници“. Заиста, она јесте заклана. Никад нису утврђени разлози. Поред ње, у ову књигу је унесен и њен супруг Здравко, иза кога се каже: „Отерали га од куће четници и предали Немцима 1943. године; од тада му се губи сваки траг“. Ни у случају овог човека мотиви одвођења и страдања нису разјашњени.

12. Када је уморна, Лена Ракићевић имала је 55 година. Одвели су је четници у Брезовице и заклани са кћеркама Миланком и Душанком. Приписано им је да су сарађивале са Немцима, али ово није утврђено.

13. Милапка је тада имала 19 година. Она је кћерка Лене Ракићевић.

14. Душанка Албић је кћерка Лене Ракићевић. За њу се привсичао Милош Албић из чачанске Бањице. Он је 1941. године био један од првих бораца Јеличког четничког одреда Југословенске војске у отаџбини. До смрти (умро је у чачанској Трнави почетком 2004. године) категорички је тврдио да његова супруга, ташта и сурругина сестра нису сарађивале са Немцима. Ово и данас тврде старији житељи Губереваца. Мотив овог злочина није утврђен. Ипак, ни једна од њих није уписана у књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“.

15. Ника – Никола Јеринић био је активни припадник Југословенске војске у отаџбини. У Чачку се задесио када су бугарске јединице палиле Драгачево и хапсиле сељаке. Да би их избегао, враћао се кући, са Милутином Главоњићем и својим сином Видојем, идући прско Бањице. Када су ушли у планину Јелицу, пресрела их је група припадника Чачанског партизанског одреда. Главоњића и Видоја Јеринића су пустили, а Нику Јеринића су обесили. Тако се приповеда у Горачићима. Сахрањен је на Петковића гробљу у Горачићима, а у споменик му је уклесано: „Никола Јеринић из Горачића честит и угледан ратник поживи 40 год. а погибе од комуниста а подлеже везивању... умре 18 авг. 1943 год...“ Део ситафа је опузнуо. За један дан се разликују датуми смрти.

16. Тога дана бугарски окупаторски војници палили су куће, хапсили и убијали људе по Драгачеву. Ухватили су и ову жену и убили је; није се радило ни о каквој њеној кривици.

17. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ (стр. 11) пише: „Мобилисали га четници и отерали на планину Чемерно, где је стрељан 27. септембра 1943“. Разлика у датумима је месец дана. Нису познате околности под којима је изгубио живот.

18. По свој прилици страдао је кад и Добросав Петковић на планини Чемерно. У протокол умрлих уписан је тачан датум – 27. август 1943. Неспорно је да су били мобилисани у четничку јединицу, да су отишли на планину Чемерно, где је био некакав скуп Југословенске војске у отаџбини, а шта се тамо догодило, може да се нагађа (отказивање послушности или покушај дезертирања – само су претпоставке). Нису га убили Немци.

19. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ (стр. 11) пише да је Пантовић рођен у Горачићима, а он се из Виче призетио у Горачиће. Убијен је недалеко од своје куће када је покушао да се склони испред једне немачке јединице која је изводила рацију и пљачкала у Горачићима. Право му је име Мијаило. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, (стр. 11), пише да су га убили бугарски војници, што није тачно.

20. Био је мобилисан у Југословенску војску у отаџбини. Погинуо је негде у Старом Влаху.

21. Погинуо је као борац Друге пролетерске бригаде 4. децембра 1943. године у борби против Немаца у Пријеполу. Тада је био командант Чачанског батаљона у овој бригади. Проглашен је за народног хероја Југославије. Уписан је у протокол умрлих по свој прилици накнадно, што се уочава и код других страдалника. Произилази да су свештеници имали некакве своје посебне тевтерсе, из којих су касније податке преносили у матичну књигу.

22. Био је 1941. године борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“. У књизи „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ пише: „Присилно га мобилисали четници и убили на Златару 23. октобра 1943“. По свој прилици, он је покушао да, у току борбе, пређе на страну партизана, није у томе успео и то га је, као дезертера, стајало живота.

23. Умро је у болници у Чачку, али је сахрањен у Горачићима.

24. Станишић је погинуо као припадник Југословенске војске у отаџбини у селу Осоници (планина Чемерно), које је тада припадало драгачевском срезу.

25. Мобилисан је у Југословенску војску у отаџбини и погинуо у селу Глеђици у Старом Влаху.

26. И Цогољевић је доживео судбину Суруџића.

27. Мобилисан у Југословенску војску у отаџбини и погинуо на Копаонику.

28. И Ракићевић је погинуо на Копаонику као мобилисани припадник Југословенске војске у отаџбини.

29. Мобилисан је у Југословенску војску у отаџбини и погинуо код Аранђеловца.

30. Свакако је рањен у некаквој борби. Појединости су непознате.

31. Био припадник Југословенске војске у отаџбини; ухваћен код своје куће и стрељан код општинске зграде у Горачићима, без икаквог суђења.

32. Био је припадник Југословенске војске у отаџбини, па се крајем 1944. године одметнуо, ухваћен и стрељан. Сахрањен је на Петковића гробљу у Горачићима, где му је подигнут надгробни споменик, у који је уклесано: „Ево гроба неизбегног двора где се одмара тело од умора Ђурђа Петковића из Горачића рођен 7-X- 1886 год. добар економ бивши кмет села ратник – наредник од 1912 до 1918 г. Престави се у вјечност 19. II -1945 г“. Свакако је споменик подигнут одмах после рата, па у спитаф није уписано како је изгубио живот.

33. Био припадник Југословенске војске у отаџбини. Стрљан је у Гучи.

34. У књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“ (стр. 12) уписано: „Борац КНОЈ-а; погинуо у Семедражи код Горњег Милановца у сукобу са четничким одметницима 30. јула 1945“. Био је мобилисан. КНОЈ је тадашњи Корпус народне одбране Југославије.

35. Мобилисан је у милицију. У књигу „Чачански крај у НОБ – пали борци“ (стр. 16) уписано: „Погинуо у Вичи у борби против одметника“. Према томе, није био војник, мада се та одредница налази и у протоколу умрлих.

36. Био активни припадник Југословенске војске у отаџбини; крајем 1944. године одметнуо се у шуму и погинуо у сукобу са милицијом у Горачићима. Сахрањен на свом имању поред Зимоњића гробља у Горачићима.

37. Радојичић је мобилисан у војску и погинуо као борац Седамнаесте мајевичке бригаде НОВЈ на Соколцу (Романија).

38. Мобилисан и као војник погинуо у Босанској Крупи (подаци су из књиге „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, стр. 11).

39. Мобилисан и као војник погинуо у месту Генералов Сто у Хрватској (подаци су из књиге „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, стр. 17).

40. Суруџић није био војник, већ милиционар. Живот је изгубио у сукобу са припадницима Југословенске војске у отаџбини (четницима) који су се скривали.

Нису уписани у протоколе умрлих

У протоколе умрлих нису унети они погибалци које нису опојали свештеници цркве у Горачићима. То су из Горачића:

Велимир Вукашиновић заробљен је у Априлском рату 1941. и одведен у Немачку, где је умро 12. априла 1944.

Миодраг Главоњић, борац Драгачевског партизанског батаљона 1941. године, погинуо је као припадник Народноослободилачке војске у октобру 1944. године у Љубањама код Ужица.

Саво Главоњић, борац Драгачевског партизанског батаљона 1941. године, стрељали су га Немци у Чачку 5. децембра 1942. Опојан је. Сахрањен је на Зимоњића гробљу у Горачићима, где му је подигнут споменик. Није јасно због чега није уписан у протокол умрлих цркве у Горачићима.

Радисав Давидовић погинуо је као милиционар 8. септембра 1945. године у Гучи, опојан је и сахрањен у сеоском гробљу. Није јасно због чега се подаци о њему не налазе у матичној књизи умрлих цркве у Горачићима.

Душан Зимоњић заробљен је у Априлском рату 1941. и одведен у Немачку, где је страдао 18. априла 1942. Споменик му је подигнут на породичном имању.

Млађо Јевремчевић био је борац Народноослободилачке војске, рањен је на фронту и преминуо код своје куће 5. јуна 1948.¹

1 Припадници Народноослободилачке војске су углавном мобилисани војници.

Велимир Јелић, рођен у Горачићима, живео у Кулиновцима код Чачка, страдао је у Бањичком логору 19. августа 1943.

Миломир Кнежевић заробљен је у Априлском рату 1941. и одведен у Немачку, где је страдао 4. децембра 1941.

Борисав Пајовић, борац Јеличког четничког одреда Југословенске војске у отаџбини, погинуо је у борби против Немаца код Краљева 15. октобра 1941. На Јоровића гробљу у Горачићима, у споменик му је уклесано: „Борисав син Гвоздена и Гвозденије. Пајовић из Горачића рођен 1918 г. а погине 15. X 1941 г. на Краљеву као борац паде за слободу младос[т] даде у најлепшем цвету мајко мила ти се мене сети ја ти падок у смртној чети баш код ратарске школе где се одржи та велика борба. Изгубосмо не знам ко је први црна земља оста сва у крви. Подигните успомену моју да сам пао за слободу. Многе мајке осташе без сина сеје осташе без брата и овог пустог и несретног рата...“

Милован Петровић је, као талац, одведен у Бањички логор, одакле је интериран у Немачку, где му се губи траг 1943. године.

Милован Радојичић погинуо је као борац Народноослободилачке војске у Соколцу на Романији 19. марта 1945.

Душан Суруџић погинуо је као припадник Народноослободилачке војске код Славонског Брода 18. априла 1945.

Богољуб Станковић погинуо је као припадник Народноослободилачке војске код Сарајева 22. априла 1945.

Још више је оних који су из Губереваца у току рата изгубили живот, а нису уписани у протоколе умрлих цркве у Горачићима:

Младомир Вујиновић, војник Бивше Југословенске војске погинуо је у борби против Немаца у Хрватској 8. априла 1941.

Радоје Вукајловић погинуо је као припадник Народноослободилачке војске у Доњој Дубрави (Хрватска) 2. маја 1945.

Радојко Вукајловић је погинуо као припадник Народноослободилачке војске у Доњој Дубрави (Хрватска) 2. маја 1945.

Душан Вујичић је погинуо у Вичи, као милиционар, у борби против остатака Југословенске војске у отаџбини 4. септембра 1945.

Драгомир Јечменић, борац Драгачевског партизанског батаљона 1941. године, страдао је од припадника Југословенске војске у отаџбини у Властелицама (Драгачево) 16. марта 1943.

Миодраг Јечменић је одведен у Бањички логор, где је стрељан 7. јуна 1943.

Драгић Ковачевић, борац Драгачевског партизанског батаљона, потом мобилисани четник, који је под крај рата прешао у Народноослободилачку војску; разболео се још у току рата и умро у Сурдулици 17. децембра 1948.

Благоје Николић, борац Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда 1941, погинуо је у борби против Немаца на Краљеву 11. октобра 1941.

Глигорије Плазинић је заробљен у Априлском рату 1941. и одведен у Немачку, где је страдао 3. јуна 1942.

Михаило Плазинић је као припадник Народноослободилачке војске тешко рањен и умро у болници у Љубљани 19. априла 1947.

Вуколина Ракићевић је страдала од припадника Југословенске војске у отаџбини у Губеревцима 1. јула 1943.

Андрија Ћендић је као припадник Народноослободилачке војске рањен и преминуо у болници у Бањи Ковиљачи 16. априла 1945.

Витомир Ћендић је као командир чете Југословенске војске у отаџбини на Копаннику у августу 1944. прешао у Народноослободилачку војску и погинуо у борби против Немаца у Славонском Броду 18. априла 1945.²

Ни ови подаци нису комплетни. Посебно за оне који су погинули као припадници Југословенске војске у отаџбини. Ретцимо, из Горачића:

На породичном споменику Филиповићима у Јоровића гробљу уписано је: „Срећко В. Филиповић [рођен] 1910 г. погинуо на Копаннику [1944] тамо је сарањен...“ Био је мобилисан у четнике.

На Ружичића гробљу у споменик без гроба (пошто је покојник погинуо у Вичи, Драгачево, и тамо сахрањен) уклесано је: „Рисим син Цветка и Цмиљке Ружичића еј немила смрти моја одма ли ми дође ја се нигде не одмориг и погибе као четник у Вичи 1945 год. живи 22 г. Спомен му подижу браћа Недељко и Саво“.

Не зна се гроб Срећка Чубрића, који је погинуо као четник под крај 1944. или почетком 1945. године у Трнави код Чачка.

Петар Душић, партизан 1941. године, потом припадник Југословенске војске у отаџбини, живот је изгубио у Босни.

Раденка Зимоњића, четника, убила је милиција код његове куће 1946. године, а споменик му није подигнут на Зимоњића гробљу, у коме је сахрањен.

Настас Спасојевић, четник, је, по пресуди Војног суда, обешен у Чачку.

Момир Зимоњић је стрељан по судској пресуди одмах после рата.

Са Рисимом Ружичићем, 11. новембра 1945. године, погинули су у Вичи припадници Југословенске војске у отаџбини из Губереваца: Новица Цогољевић, један од четничких команданата, и Добривоје Вукајловић Калупа. Посмртни остаци Ружичића и Вукајловића налазе се у заједничкој гробници недалеко од цркве у Вичи, а Цогољевићеви негде поред реке Белице у Гучи.

Погинуло је, иначе, више људи и жена који су рођени и крштени у Горачићима и Губеревцима, али су живели ван родних села. Били су припадници разних војних формација или цивили.

Неки су из Горачића одсељени у Чачак:

Ганасије Кнежевић погинуо је, као цивил, приликом бомбардовања Чачка од стране немачке авијације 1. октобра 1941.

Радомир Петровић погинуо је, као цивил, у току борби за Чачак 17. новембра 1944.

Стеван Радосавчевић је као партизан стрељан на Крушику код Ваљева 27. новембра 1941.

Други у Атеницу и Кулиновце:

Добривоје Вељовић је живео у Кулиновцима. Као партизан стрељан је код Војнотехничког завода у Чачку под крај 1941. године.

Душана Васиљевића су четници заклали у Атеници 29. августа 1943. Живео је у Кулиновцима и био припадник партизанског покрета.

2 Подаци су углавном преузети из књиге „Чачански крај у НОБ – пали борци и жртве“, Центар за културу, Чачак, 1977.

Раденко Јањић живео је у Атеници. Погинуо је као заменик команданта Трнавског партизанског батаљона у борби против Југословенске војске у отаџбини у Срезојевцима 17. новембра 1941. Сахрањен је у Атеници, а није онојан.

Радован Јањић био је у Атеници партизански одборник. Стрелан је у Бањичком логору 11. фебруара 1944.

Живели су и другде. Рецимо, Милосав Васиљевић у Станчићима код Чачка. Као комунистички активиста и борац Љубићког батаљона Чачанског партизанског одреда, одведен је у Бањички логор, одакле је интерниран у Норвешку, где је умро 8. јуна 1944. Рођен је у Горачићима.

Нисмо сигурни да смо сачинили комплетан списак погибалаца из Горачића и Губереваца од 1941. до 1945. године. Неки су помрли и касније од последица рата. Те жртве помињу само сродници. За неке се ништа не зна. Али, Бог зна.

Комплетирајући попис страдалних парохијана цркве Свете Богородице у Горачићима, желели смо да подстакнемо и друге истраживаче да сличан подухват остваре и у другим срединама. Никога нисмо намерно изоставили. Ако јесмо, молимо за опрост. Мир сепима њиховим.

*
* *

Матичне књиге (протоколи) умрлих, који су коришћени за писање овог рада, налазе се у Месној канцеларији у Горачићима. Преузете су од цркве после Другог светског рата, након уставних решења којима је црква одвојена од државе.

Аутору овог рада ставио их је на увид шеф Месне канцеларије у Горачићима Велимир-Вельо Плазинић. Он је, уједно, помогао и у расветљавању судбина више погибалаца, углавном из Губереваца, његовог родног села. У комплетирању података за погинуле житеље Горачића помогли су: Милан Петровић, Захарије Пајовић, Коста Главоњић и Крстомир Кнежевић. Све је прибележено 1980. и 1981. године, али није публиковано.

Parishioners of the Church in Goracici Killed in the Second World War

Only in the recent times have researchers of the II World War started using data from death protocols much more than their colleagues used to do. They believe the protocols are valid because there was no reason why priests would enter false facts when carrying out funeral service. They did not make the difference among the dead no matter which military troops or political movements they belonged to. Priests were entering names and data of members of the Yugoslav Army, Yugoslav Army in homeland (Cetniks), partisan units, Ljotic's troops and Nedic's state guard in the death protocols. They were filling in columns: name and surname of the killed, age, cause of death and the name of the cemetery where he was buried.

Using the example of the parish of church of Saint Virgin Mary in Goracici (Dragacevo), the informed people say it is not an exception, even when using these facts, one should be cautious. It is known that not all the names of the killed were recorded, even of those who had a funeral service. The reason is usually – carelessness of a priest, as it was a common practice to record data afterwards and often not in chronological order, so they could forget certain facts. Many were forgotten for the reasons which are not very clear. Furthermore, the cause of death column is not often reliable especially if the people were killed by the German invaders as priests were ordered clearly and strictly not to record such deaths at the beginning of 1942. For those who were not buried and did not have a funeral service in their parish there are no data in death protocols as well as for those who were killed far from their homes and for those who were killed as war prisoners in Germany.

This work points out these facts. At the same time its aim is to clarify the destiny of the killed.

Radovan M. Marinković

Les paroissiens de l'église de Goračići qui ont péri durant la Deuxième Guerre mondiale

Ce n'est qu'au temps nouveau, de façon plus accentuée que leurs prédécesseurs, que les chercheurs des événements de la Deuxième Guerre mondiale se servent aussi des données du protocole des morts. Ils croient qu'ils sont authentiques, puisque, effectuant l'office des morts, les clercs n'avaient pas de raisons d'inscrire dans les livres de décès des faits qui ne sont pas exacts. Ils ne faisaient pas de différence entre les défunts, qu'importe à quelles formations armées ou mouvements politiques ils appartenaient. Dans le protocole des décès, les clercs inscrivaient les membres de l'Armée yougoslave, de l'Armée yougoslave dans la Patrie (les Tchetsniks), les unités des Partisans, les détachements de Ljotić et les gardes d'État de Nedić. Ils remplissaient les rubriques prescrites: nom et prénom, âge de vieillesse, cause du décès et nom du cimetière où il a été enterré.

Par l'exemple de la paroisse de l'église Sainte-Vierge à Goračići (Dragačvo), et les connaisseurs prétendent qu'il ne s'agit pas d'une exception, on remarque qu'il faut être

prudent même lors de l'utilisation de ces données. En effet, les noms de tous ceux qui ont péri n'y ont pas été introduits, même de certains pour lesquels on sait que l'absoute leur a été donnée. La raison est – la négligence des clercs, étant donné que – et cela se remarque aussi par le fait que l'inscription des défunts n'a pas été effectuée chronologiquement – il est clair que les inscriptions ont été faites ultérieurement, si bien que l'oubli a fait son devoir. Beaucoup d'entre eux ont été oubliés et souvent pour des raisons qui ne sont pas tout à fait claires. Un peu plus loin et inscrit dans la rubrique, la „cause du décès“ n'est pas souvent sûre, surtout s'il s'agit de personnes qui ont été tuées par la force armée allemande, étant donné que les clercs ont reçu, au début de l'année 1942, l'ordre formel de ne pas inscrire les pertes provoquées par les soldats envahisseurs. Dans le registre des défunts, puisque l'absoute ne leur a pas été donnée et qu'ils n'ont pas été enterrés dans leur paroisse, les données concernant les défunts, qui ont perdus leur vie en dehors de leur patrie, pas seulement en tant que prisonniers de guerre en Allemagne, ne sont pas enregistrées.

Cet ouvrage fait ressortir précisément ces faits et tels quels. En même temps, il élucide les destins de ceux qui ont péri.

Radovan M. Marinković